

Zarządzenie Nr 6
Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych
z dnia 11 lutego 1970 r.

w sprawie postępowania z aktami władz administracji państwowej I i II instancji oraz aktami organów samorządu terytorialnego¹.

Na podstawie § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19.II.1957 r. w sprawie państwowego zasobu archiwalnego (Dz. U. Nr 12 poz. 66) zarządzam co następuje:

§ 1. Postępowanie z aktami władz administracji państwowej I i II instancji oraz aktami organów samorządu terytorialnego określają „Wytyczne” stanowiące załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Ustalenia „Wytycznych” stosować przy opracowywaniu akt zespołów nieuporządkowanych.

§ 3. Określone w „Wytycznych” zasady dla zespołów pod nazwą „akta miasta X” - „akta gminy X” dotyczą ich archiwalnego opracowania i ewidencji, nie dotyczą natomiast rozmieszczania tych zespołów.

§ 4. Uchyla się:

1. Zarządzenie Nr 7 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 14.IV.1961 r. w sprawie postępowania z aktami władz administracji państwowej I i II instancji oraz z aktami organów samorządu terytorialnego².
2. Pismo okólne Nr 26 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 14.VII.1954 r. wraz z wytycznymi w sprawie porządkowania akt gminnych rad narodowych³.
3. Pismo okólne Nr 17 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 1.VIII.1958 r. wraz z wytycznymi w sprawie porządkowania akt miejskich⁴.

¹ Źródło: Reg. NDAP (radca praw.), Zarządzenia 1966-1970, k. 313-316. Nadal obowiązuje, ale wymaga nowelizacji

² Zob. poz. 136.

³ Zob. poz. 12

⁴ Zob. poz. 123

Wytoczne
w sprawie postępowania z aktami władz administracji
państwowej I i II instancji oraz aktami organów
samorządu terytorialnego

1. Akta władz administracji państwowej I i II instancji oraz akta organów samorządu terytorialnego (szczebla wojewódzkiego i powiatowego) z okresów istnienia różnych państwowości stanowią odrębne zespoły.

2. Akta urzędów administracji państwowej niezespólonej z okresu 1918-1939 traktować należy jako zespoły proste (np. akta Okręgowego Urzędu Ziemińskiego; Dyrekcji Robót Publicznych itp.).

3.1. Akta urzędów wojewódzkich, starostw powiatowych, urzędów niezespólonych, pełnomocników Rządu do spraw Ziem Odzyskanych, wojewódzkich i powiatowych rad narodowych z okresu 1944/45-1950 uważa się za odrębne zespoły.

3.2. Akta wydziałów wojewódzkich i powiatowych z lat 1944/45-1950, jako organów wykonawczych samorządu terytorialnego, stanowią w zasadzie również odrębne zespoły, chociaż nie zawsze możliwe jest ich wyodrębnienie z akt urzędów wojewódzkich i starostw powiatowych. W przypadkach pozwalających na wydzielenie akt wydziałów wojewódzkich i powiatowych należy utworzyć z nich odrębne zespoły lub jeżeli akta władz i administracji samorządu terytorialnego z tego okresu zachowały się w niewielkiej ilości, utworzyć grupę zespołów (wojewódzka rada narodowa i wydział wojewódzki; powiatowa rada narodowa i wydział powiatowy)⁵.

4.1. Akta miast uznaje się za ostatecznie zamknięte w 1944/45 r. i traktuje jako zespoły złożone, przyjmując dla każdego umowną nazwę „akta miasta X”⁶.

4.2. Akta władz miejskich z lat 1944/45-50 stanowią odrębne zespoły pod nazwą ustaloną na podstawie aktów prawnych.

4.3. Zespoły uporządkowane i zamknięte na roku 1950 - należy pozostawić bez zmiany.

⁵ Połączenie akt tego typu twórców zespołów należałoby raczej określić mianem zespołu złożonego (por. zarządzenie nr 19 NDAP z dnia 2 czerwca 1972 r., zob. poz. 162). Z drugiej strony, może wzbudzać pewne wątpliwości wydzielenie akt wydziałów wojewódzkich i powiatowych z zespołów urzędów wojewódzkich i starostw powiatowych, w których one narastały, po to by łączyć je z zespołem wojewódzkiej bądź powiatowej rady narodowej (twór kancelaryjnie sztuczny).

⁶ Po umownej nazwie należałoby dodać: „zespół złożony”, co z miejsca wskazywałoby na występowanie w zespole sukcesji

5. Systematyzując zespół „akta miasta X” uwzględnia się cezury wewnętrzne wynikające ze zmian prawno-ustrojowych.

6. Wytyczne niniejsze nie ustalają dla zespołu „akta miasta X” cezur wewnętrznych, gdyż kształtują się one niejednolicie dla poszczególnych ziem polskich (a nawet dla poszczególnych miast). Cezury powinny być ustalone w toku porządkowania zespołu na podstawie analizy odpowiednich aktów prawnych dotyczących zmian ustrojowych „miasta X”.

7. Dla akt poszczególnych kancelarii zespołu „akta miasta X”, wyodrębnionych cezurami wewnętrznymi, należy ustalić daty graniczne i nazwy urzędu dla danego okresu, jak również podać daty krańcowe zachowanych akt.

Ustalenia te powinny znaleźć odbicie w układzie akt a wyodrębnione części zespołu należy zaznaczyć odpowiednio w inwentarzu⁷.

8. Porządkowanie zespołu „akta miasta X”, zachowanego w dużym procencie, należy oprzeć w zasadzie na układzie kancelaryjnym stosowanym w tym okresie, z którego pochodzą akta.

W przypadkach częstych zmian regitralnych podstawą porządkowania zespołu jest najbardziej rozbudowany układ kancelaryjny.

Przy zespołach szczątkowych, gdy brak podstaw do odtworzenia układu kancelaryjnego, można nadać zespołowi akt układ rzeczowy.

9. Jeżeli w zespole „akta miasta X” występują materiały powstałe w wyniku działalności różnych komitetów społecznych, organizujących się doraźnie przy władzach miejskich z okazji przygotowywania obchodów, rocznic narodowych, historycznych itp., należy umieszczać je na końcu inwentarza „akta miasta X”, traktując jak odrębne komórki organizacyjne.

10. Akta przedsiębiorstw-zakładów miejskich, które były ujęte w budżecie miasta i objęte ogólnym planem akt kancelarii miasta, stanowią część składową zespołu „akta miasta X”. Dla większej przejrzystości układu zespołu, akta wymienionych wyżej zakładów miejskich powinny następować w inwentarzu po materiałach ewentualnych komitetów (por. p. 9) na końcu zespołu.

11. Akta wytworzone przez przedsiębiorstwa, instytucje społeczno-kulturalne i inne, które budżetowo stanowiły samodzielne jednostki np. spółki akcyjne elektrowni, tramwajów i innych zakładów użyteczności publicznej, w których miasto było jednym z akcjonariuszy względnie dotującym dany zakład, stanowią odrębne i samodzielne zespoły i nie powinny być

⁷ Części te powinny być również odpowiednio uwidocznione w rubryce 14 karty A zespołu

włączone do zespołu „akta miasta X” a tym samym ujmowane w jednym wspólnym inwentarzu.

12.1. Akta gmin wiejskich uznaje się za ostatecznie zamknięte w 1944/1945 i traktuje jako zespoły złożone przyjmując dla każdego umowną nazwę „akta gminy X”⁸.

12.2. Akta gminy z lat 1944/45-54 stanowią odrębny zespół złożony (zarząd gminy i gminna rada narodowa) pod nazwą „gminna rada narodowa”⁹.

12.3. Zespoły uporządkowane i zamknięte na roku 1954 należy pozostawić bez zmiany.

13. Dla zespołu pod nazwą „akta gminy X” stosuje się odpowiednio ustalenia p.5.

14. Przyjęto następujące cezury wewnętrzne dla zespołów akt gmin leżących na terytorium:

a) b. zaboru rosyjskiego:

1809-1864 (1866); 1864 (1866) -1915/1918;

b) b. zaboru austriackiego:

1784-1866; 1866-1918;

c) b. zaboru pruskiego:

1809-1918; 1919/1920 lub 1921/1922;

d) Państwa Polskiego, po r. 1918 (1922):

1918 (1922) -1939; 1939-1944/45; 1944/45-1950; 1950-1954.

15. Przy porządkowaniu zespołu „akta gminy X” ma zastosowanie postępowanie, o którym mowa w p. 7.

16. Akta gmin jednego powiatu można za względów praktycznych łączyć w grupę zespołów i ujmować w jednym inwentarzu¹⁰.

17.1. Tytuł zespołu „akta miasta X” - „akta gminy X” podaje się wyłącznie w języku polskim, zgodnie z zarządzeniem nr 9 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 16.III.1968 r. w sprawie zasad formułowania tytułów zespołów (zbiorów itp.) w archiwach, których twórcy nosili nazwy obcojęzyczne¹¹.

⁸ Po umownej nazwie „akta gminy X” należałoby dodać: „zespół złożony”, co z miejsca wskazywałoby na występowanie w zespole sukcesji

⁹ Po umownej nazwie „gminna rada narodowa” należałoby dodać: „zespół złożony”, co z miejsca wskazywałoby na występowanie w zespole sukcesji

¹⁰ Każdy zespół otrzymuje w tym inwentarzu odrębną numerację porządkową, zaczynającą się od 1 (por. zarządzenie nr 19 NDAP z dnia 2 czerwca 1972 r...., zob. poz. 162)

¹¹ Zob. poz. 153

17.2. Dla wyodrębnionych cezurami wewnętrznymi części zespołu „akta miasta X” - „akta gminy X”, których twórcy używali na mocy przepisów nazwy obcojęzycznej, stosuje się p. 2, 3, 5 zasad wyżej cytowanego zarządzenia.

18. Nazwy miejscowości podaje się na podstawie spisu miejscowości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej - Warszawa 1967 r.

Jeśli w okresie, z którego pochodzi zespół, obowiązywała inna polska nazwa miejscowości, podaje się ją na pierwszym miejscu, a obecną w nawiasie.